

Напрямок 2. Педагогічна інноватика: від проєктування до реалізації

Вікторія Романівна Клець,
здобувачка освіти другого (магістерського) рівня спеціальності

013 Початкова освіта

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

klets victoria@outlook.com

Ірина Ігорівна Остапівська,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і методики початкової освіти

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-1208-7230>

shuhlyadka@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

***Ключові слова:** медіаграмотність учнів початкових класів, формування медіаграмотності учнів початкових класів, навчання математики здобувачів початкової освіти, формування медіаграмотності на уроках математики у початкових класах*

***Keywords:** media literacy of primary school students, formation of media literacy of primary school students, teaching mathematics to students of primary education, formation of media literacy in mathematics lessons in primary schools*

Проведений аналіз наукових праць присвячених формуванню медіаграмотності здобувачів початкової освіти виявив брак ґрунтовних розробок присвячених розвитку і формуванню медіаграмотності учнів початкових класів у процесі навчання математичної освітньої галузі, зокрема конкретизації компонентів медіаграмотності, котрі доцільно формувати у процесі навчання математики. Саме це й зумовило вибір теми дослідження та обґрунтувало його актуальність та практичну цінність.

Взявши за основу в Державний стандарт початкової освіти [4] та напрацювання О. Волошенюк [1], О. Волощенко [2], Л. Гринчук [3], О. Козак [2], О. Мокрогуза [5], І. Старагіної [6], О. Чорного [1] та ін. ми сформулювали перелік базових компонентів медіаграмотності здобувачів початкової освіти, котрі доцільно формувати у процесі навчання математики, а саме: 1) новинна грамотність; 2) візуальна та відеограмотність.

Варто зазначити, що формування медіаграмотності корелюється із метою математичної освітньої галузі, зокрема із формуванням математичної та інших ключових компетентностей; розвитком мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації із повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності самостійно робити

усвідомлений вибір [4]. При досягненні якої учень початкових класів повинен навчитися 1) досліджувати ситуації і визначати проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням відомих йому математичних методів; 2) моделювати процеси і ситуації, розробляти стратегії (плани, алгоритми) дій для розв'язування різноманітних задач, вирішення проблем; 3) критично оцінювати дані, процес та результати розв'язання різноманітних навчальних і практичних задач; 4) застосовувати набутий досвід математичної діяльності для подальшого пізнання довколишнього світу [4].

При розробці змісту та методики формування цих компонентів засобами математики доцільно керуватися **ключовими питаннями медіаграмотності:**

1) хто створив це повідомлення (є його автором/авторами)?

2) які творчі засоби були використані, щоб привернути увагу?

3) чому різні люди по-різному сприймають це повідомлення?

4) які цінності, ідеї, погляди представлено чи (цілеспрямовано або навмисно) пропущено у цьому повідомленні?

5) чому це повідомлення було поширене [1, с. 11]?

та **ключовими принципами медіаграмотності:**

1) усі медіаповідомлення створені (мають автора, авторів);

2) кожне медіаповідомлення має свою власну унікальну творчу мову, форму і систему символів зі своїми правилами використання (унікальний стиль повідомлення);

3) різні люди сприймають одне й те ж саме медіаповідомлення по-різному;

4) в кожне медіаповідомлення вбудовано певні цінності і погляди;

5) переважна більшість медіаповідомлень створюються задля здобуття певної (матеріальної чи віртуальної, моральної) вигоди, прибутку [1, с. 11].
Коротко охарактеризуємо зміст кожного із зазначених компонентів.

1. Новинна і медіатекстова грамотність. Новини – це невід'ємна частина сучасного життя. Їх призначення полягає не тільки у донесенні певної актуальної на даний момент інформації, так і на формування відповідного емоційної реакції, поведінкової реакції. Із поняттям новинної грамотності тісно пов'язана здатність критичної оцінки медіатекстів, при цьому враховується: автор (джерело) новини; емоційний фон повідомлення і стиль повідомлення; ймовірна мета поширення та контингент його споживачів. З точки зору математики доцільно зосереджувати увагу на новинах-медіатекстах, котрі оперують певними числовими даними та запропонувати здобувачам освіти оцінити та/або порівняти результати певних показників (наприклад: кількість середню кількість опадів за місяць, яку подають різні «погодні» сайти, динаміку втрат ворога, подану в офіційних телеграм-каналах за фіксований період часу тощо) поданих у різних джерелах. Проте, медіатексти не обмежуються тільки новинним контентом. Так, до них належать усі аудіальні медіапродукти (як у «друкованій» – поданій символічно, так і у звуковій формі (аудіокниги, пісні, радіоповідомлення тощо)), подібні медіатексти доцільно використовувати для математичних диктантів, як основу до сюжетних задач тощо.

2. Візуальна та відеограмотність. Основним видом візуального медіа у початкових класах є сюжетні малюнки [2, с. 8] вони розглядаються я і як окремі

медійні продукти, і як елементи медіатекстів (журнальних чи газетних публікацій, постів в Інтернет-ресурсах тощо) до відеомедіа доцільно віднести документальні та художні фільми, репортажі, кліпи, мультфільми тощо. При роботі із візуалізованою медійною інформацією доцільно формувати вміння критично оцінювати її зміст та мету поширення. Прикладом є використання реклами або відображення певної інформації у формі графіків та діаграм. Варто також нагадати і про виховні можливості візуалізованого медіаконтенту (як освітнього, так і вільнопоширюваного), зокрема популярні у соціальних мережах ролики про допомогу безпритульним тваринам дозволяють не тільки формувати обчислювальні навички та вміння складати і розв'язувати задачі, складати й аналізувати алгоритми, але й дозволяють виховувати гуманне та людяне ставлення до тварин і тих, хто потребує допомоги, відповідальність, доброту, здатність до співпраці тощо.

Загалом, проблема медіаосвіти при навчанні математики учнів початкових класів потребує детальнішого вивчення. Так, значного доопрацювання потребують методики інтеграції медіаконтенту у процес вивчення окремих тем, передбачених програмою.

Список використаних джерел

1. Волошенюк, О. В. & Чорний, О. В. (2020). *Методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ*. Академія української преси, Центр вільної преси. <https://www.aup.com.ua/book-review/metodika-formuvannya-umin-z-mediagra/>
2. Волощенко, О. & Козак, О. (2020). *Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ»*. Академія української преси, Центр вільної преси. <https://www.aup.com.ua/book-review/integraciya-mediagramotnosti-v-navcha/>
3. Гринчук, Л. В. (2021). *Медіаосвіта на заняттях з математики*. АУП, ЦВП. <https://www.aup.com.ua/book-review/mediaosvita-na-zanyattyakh-z-matematiki/>
4. Кабінет Міністрів України. (2019). *Державний стандарт початкової освіти*. Взято 27 квітня 2024 з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
5. Мокрогуз, О. П. (2020). *Медіаграмотність в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»*. Академія української преси, Центр вільної преси. <https://www.aup.com.ua/book-review/mediagramotnist-v-integrovanomu-ku/>
6. Старагіна, І. П. (2020). *Нова українська школа: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в початковій школі*. Академія української преси, Центр вільної преси. <https://www.aup.com.ua/book-review/nova-ukrainska-shkola-metodika-formu/>